

จิตเข้รห้ส

พระอาจารย์สงบ มนุสสุนุโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๕

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เราฟังธรรมเนาะ เรื่องของโลก เราอาศัยเขาอยู่ อาศัยเขาอยู่มันก็มีเหตุสุดวิสัย แต่ชีวิตของเรา เราควบคุมใจเรา ถ้าใจเราควบคุมได้นะ เราดูแลหัวใจของเรา ถ้าดูแลหัวใจของเรา ขณะนี้เราจะฟังธรรม ฟังธรรมเพื่อเป็นคติ เพื่อเป็นการเตือนหัวใจของเราว่าหัวใจของเรามันเวียนตายเวียนเกิด มันทุกข์ยากมากนั้ก แต่ถ้าไม่มีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พวกเราก็ต้องกระเสือกกระสนกันไปแล้วแต่เวรแต่กรรมมันจะขับไล่ไป

แต่ในปัจจุบันนี้เป็นคนที่มีสติปัญญา เป็นคนที่เห็นคุณค่าของชีวิต เรานะ สมบุกสมบันกันมาทั้งชีวิต ชีวิตของเรา เรารักษาดูแลของเรามาจนปัจจุบันนี้ เราเห็นโทษของมันไหม ถ้าเราเห็นโทษของมัน เห็นโทษของมันว่า โอกาสของเรามีอยู่ แล้วเราปล่อยโอกาสของเราให้หลุดมือเราไป เรายังมีชีวิตอยู่ ถ้าโอกาส เห็นไหม ถึงที่สุด ถ้าเราหายใจเข้าแล้วไม่หายใจออกก็ตาย หายใจออกแล้วไม่หายใจเข้าก็ตาย ความตายมันมาเยือนอยู่หน้าปากประตูทุกวินาที แต่เราก็ประมาทกับชีวิตของเราเอง ถ้ามีสติปัญญา เห็นไหม ฟังธรรมเพื่อเตือนสิ่งนี้

ฟังธรรมนะ ธรรมจากใครล่ะ? ธรรมจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา วางธรรมและวินัยนี้ไว้ วางธรรมและวินัยไว้ให้คนศึกษา ให้คนประพฤติปฏิบัติ ไม่ใช่วางธรรมวินัยนี้ไว้ให้เป็นประเพณีวัฒนธรรม ประเพณีวัฒนธรรมนี้เพื่อสัตว์โลก

สัตว์โลก เห็นไหม ถ้ามันเป็นวัฒนธรรมประเพณีเพื่อความร่่มเย็นเป็นสุขของสังคมนั้น เราก็เกิดมาในสังคมนั้น แต่เรามีสติปัญญามากกว่านั้น เราต้องการความเป็นจริงในหัวใจของเรา ถ้า

เป็นความจริงในหัวใจของเรา มันอยู่ที่การกระทำ มันไม่ได้อยู่ที่การอ่อนวอนหรือขอใครมาได้
 หรือ อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำให้ใครเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาไม่ได้ อองค์สมเด็จพระ
 สัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ชี้ทาง วางธรรมและวินัยนี้ไว้ให้เราประพฤติปฏิบัติไ้

เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราเกิดมามีทัญญูมีมานะ ทุกคนจะมีทัญญูมีมานะในหัวใจของ
 ตัวโดยธรรมชาติของมัน ถ้าใครมีทัญญูมีมานะในหัวใจของตัวเอง ก็ว่าตัวเองรู้ ตัวเองแน่ ตัวเอง
 ฉลาด ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ศึกษามาด้วยทัญญูมีมานะของตัวเอง ถ้าศึกษา
 มาด้วยทัญญูมีมานะของตัวเอง ก็มุมมองของตัวเอง มุมมองของตัวเองก็เป็นเรื่องโลกๆ ไ้ ถ้าเรื่องโลก เห็น
 ไ้ใหม่ คุณิ เราศึกษามาแล้ว เราเอาโลก เอาความรู้ความเห็นของเราเป็นใหญ่ ถ้าเอาความรู้ความเห็น
 ของเราเป็นใหญ่ แล้วธรรมะละ?

เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารื้อกันมา
 ขนาดไหน ประพฤติปฏิบัติขึ้นมาขนาดไหน กว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะตรัสรู้ธรรม
 ขึ้นมา เวลาตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว เวลาจะศึกษามา ศึกษาเพื่ออะไร? เพื่อพ้นจากทุกข์ เพื่อ
 โภชัญญานในใจของตัวเอง แต่เวลาศึกษาขึ้นมาแล้วมันประสบความสำเร็จขึ้นมา เสวยวิมุตติสุข สุข
 มากๆ สุขอย่างนี้ สุขมันเป็นวิมุตติสุข สุขไม่ใช่สุขแบบโลกๆ เขา

สุขแบบโลกเขานะ เดียวสุข เดียวก็ทุกข์ ทุกข์แล้วเดียวก็สุขอยู่อย่างนั้นนะ มันไม่มีที่
 สิ้นสุด แต่ถ้าวิมุตติสุขนี้มันสุขเหนือโลก พอสุขเหนือโลก เวลาเสวยวิมุตติสุขขึ้นมา “เราจะสอน
 เขาไ้ไ้ไ้ไ้ จะบอกเขาไ้ไ้ไ้ไ้ คนจะรู้แจ้งอย่างนี้ไ้ไ้ไ้ไ้ไ้” เห็นไหม ทั้งๆ ที่เตรียมมา
 พร้อมนะ นี้พูดถึงเวลาธรรมเหนือโลก มันเหนือโลกอย่างนี้

แต่เวลาเราศึกษาขึ้นมาด้วยทัญญูมีมานะของเรา ด้วยความรู้ความเห็นของเรา เราศึกษาแล้ว
 เรารู้ พอเรารู้ เราปฏิบัติโดยแบบโลกๆ ไ้ เห็นไหม จิตมันเข้รห้ส ถ้ามันเข้รห้ส รห้สที่ไหน
 ละ? รห้สคือกิเลสไ้ ถ้าจิตมันเข้รห้ส มันรู้มันเห็นของมันด้วยทัญญูมีมานะของตัวเอง ถ้าตัวเองมีทัญญู
 มีมานะของตัวเองว่าตัวรู้ ตัวเองเข้าใจ พอมันเข้รห้สแล้วจบนะ

คุณิ คุณล้คนที่เขาเข้รห้ส จอดำนะ มันเปิดรับไ้ไ้ไ้ นี้ก็เหมือนกัน พอเราเข้รห้ส เพราะรู้
 แบบโลกไ้ เห็นไหม จิตมันเข้รห้ส ธรรมะคำมีด ธรรมะเกิดไ้ไ้ไ้หรือ ธรรมะเกิดไ้ไ้ไ้เพราะ
 เราศึกษาขึ้นมา เรารู้ของเรา เราเห็นของเรา เรามีทัญญูมีมานะของเราว่าสิ่งนี้เป็นธรรมๆ แล้วเวลามัน

เข่าหัดแล้วมันก็หลอกมันก็ลวง หลอกลวงดี ถ้าหัดมันตรงกัน รหัดที่ตรงกันเขาก็รับคลื่นนี้ได้ ถ้ารับคลื่นนี้ได้ เขาก็รู้ก็เห็นของเขา

เพราะทฤษฎีมานะนี้เป็นอะไรล่ะ? มันก็เป็นกิเลสใช่ไหม ถ้าเป็นกิเลสขึ้นมา สิ่งที่จะรับได้ มันอะไรรับได้ล่ะ? มันก็กิเลสรับได้ไง มันก็เรื่องโลกๆ รับสิ่งนี้ได้ ถ้ารับสิ่งนี้ได้ “ศึกษาธรรมแล้ว ก็สบายๆ ศึกษาธรรมแล้วก็เข้าใจ ธรรมะคือความว่าง ธรรมะคือการปล่อยวาง เราก็ปล่อยวางกันหมดแล้ว” เห็นไหม นี่ธรรมะคำมืด จอของธรรมคำมืดในหัวใจ...เป็นไปไม่ได้!

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาที่ธรรมเหนือโลก พอธรรมเหนือโลก วิมุตติสุข โลกนี้ไม่มี โลกนี้เข้าใจไม่ได้ โลกนี้รับรู้ไม่ได้หรอก สิ่งที่เราไม่มีคลื่น ไม่มีเครื่องรับ มันจะรับได้อย่างไร แต่เรามีแต่เรื่องโลกๆ เรื่องกิเลสตัดหาความทะยานอยาก เรื่องกิเลสในหัวใจของเรา เรื่องกิเลสในหัวใจมันก็เป็นเรื่องโลกๆ

ฉะนั้น เวลาจิตเรา เรื่องโลกนี้ เวลาเกิดมา จิตเราศึกษาธรรม ศึกษาด้วยรหัสของกิเลสไง มันเข่าหัดไว้หมดแล้ว มันลือกไว้แล้ว “ธรรมะเป็นความว่าง ธรรมะมีความปล่อยวาง สิ่งต่างๆ รู้หมด นิพพานเป็นความว่าง” ว่างอะไร? ว่างที่ว่างอวกาศใจ ในคุ่มในไหมันก็ว่างไป ว่าง มันไม่มี ความรับรู้สิ่งใด มันไม่มีประโยชน์สิ่งใดกับใครทั้งนั้นนะ ความว่างนะ

ในปัจจุบันนี้ะ เรือนกระจก ก๊าซโอโซน มันเข้าไปทำลาย มันเกิดช่อง ความว่างอย่างนี้ มันแผดเผาอะ มันทำให้คนทุกข์คนยาก ทำให้โลกนี้แปรปรวน ว่างอย่างนี้มีประโยชน์ไหม นี่ว่างของกิเลสใจ แต่ถ้าว่างความจริงมันเป็นอย่างนั้นไหม? มันไม่เป็นอย่างนั้นหรอก เพราะอะไร เพราะจิตมันไปเข่าหัด รหัดของกิเลส รหัดของทฤษฎีมานะ มันก็เป็นของมันไปอย่างนั้นนะ เพราะอะไร เพราะผู้นำ เห็นไหม

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่า การนะ เวลาเอตทัคคะ ๘๐ องค์ เวลาสอนพระโมคคัลลานะ เวลาสอนพระสารีบุตร ไม่เหมือนกัน แตกต่างกันไป เวลาพระโมคคัลลานะ สอนให้ใช้ปัญญา พอใช้ปัญญาไปแล้ว พระโมคคัลลานะ ๗ วันเป็นพระอรหันต์ พระสารีบุตร สอนนะ สอนหลานพระสารีบุตร พระสารีบุตรมาเป็นพระอรหันต์เสียเอง เวลาสอนปัญจวัคคีย์ เวลาเทศน์ธัมมจักกัฯ ขึ้นมา ผู้ที่ได้ขึ้นมาคืออัญญาโกณฑัญญะองค์เดียว อีก ๔ องค์ยังไม่ได้ ทำไมไม่เหมือนกันล่ะ นี่ไง มันไม่มีรหัสใจ

มันเป็นเวรเป็นกรรม เป็นพันธกรรมของใจ มันเป็นการกระทำในปัจจุบันนี้ มันไม่มีสูตรสำเร็จ มันไม่มีสิ่งที่ตายตัวขึ้นมาให้เป็นแบบนี้ ถ้าเป็นแบบนี้ขึ้นมา พอมันเข่าหัดปั๊บ กิเลสมันเข่าหัด พระพุทธเจ้าสอนอย่างนี้ ต้องเป็นแบบนี้ พุทธพจน์ ขยับไม่ได้เลย เข่าหัด นี่จบ นี่ธรรมะจอมืด ไม่มีทางเกิดขึ้นมาได้ แต่ถ้าเราทำของเรา เวลาจะประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริง ถ้าตามความเป็นจริงของเรา เราต้องทำความเป็นจริงของเราละ

เวลาเราปฏิบัติ เรามีครูมีอาจารย์ เวลาครูบาอาจารย์ของเราท่านสอนนะ ทำความสงบของใจเข้ามา เข่าหัดใหม่? เข่าหัด พุทโธๆ นี่เข่าหัด ถ้าเข่าหัดขึ้นมา คูลี สิ่งที่จะทำขึ้นมา เราเป็นเรื่องโลกๆ ถ้าเราอยู่กับโลก โลกนี้มันเป็นเรื่องโลก เรื่องโลกเป็นเรื่องกิเลส เรื่องโลกเป็นเรื่องสมมุติ เรื่องโลก เรื่องบัญญัติ เรื่องโลก เห็นไหม สมมุติบัญญัติ สิ่งที่เป็นโลกสมมุติ เราก็อยู่กับเขา แล้วเราจะปฏิบัติธรรมอย่างไรละ

เราศึกษาธรรมกัน เราศึกษานี้เป็นสุดมยปัญญา ศึกษานี้เป็นทางวิชาการ ศึกษานี้เป็นสุดมยปัญญา เวลาปัญญา เห็นไหม ปัญญาที่เกิดขึ้นมา เพราะเราเป็นโลกอยู่แล้วใช่ไหม เกิดมาเรามีโลก เกิดมามีทิฏฐิมานะ เราเกิดมามีจริตนิสัย เรามีความชอบและความไม่ชอบ เรามีความสุข ความทุกข์ เรามีความพอใจและความไม่พอใจในใจของเรา สิ่งใดที่พอใจมันก็พอใจสิ่งนั้นว่าสิ่งนั้นเป็นความสุข สิ่งใดที่ไม่พอใจ สิ่งนั้นก็มีความทุกข์

สิ่งที่พอใจ ไม่พอใจ มันเป็นเรื่องโลกๆ อยู่แล้ว ถ้าเรื่องโลกอยู่แล้ว สิ่งนี้มันเป็นเรื่องโลก ถ้าเรื่องโลกมันก็อยู่กับโลกใจ อยู่กับโลก เราก็จมอยู่กับกิเลสค้นหาความทะยานอยากใจ จมอยู่กับกิเลสค้นหาความทะยานอยากโดยที่ไม่รู้ตัวว่าจมอยู่ ถ้าไม่รู้ตัวว่าจมอยู่ ก็เป็นฉราวาสใจ สิ่งนี้เป็นสามัญสำนึกของมนุษย์ มันก็เป็นเรื่องโลกทั้งนั้นนะ พอเรามาศึกษาธรรมๆ ศึกษาธรรมโดยโลก

ถ้าศึกษาธรรมโดยโลก ถ้าสุดมยปัญญา เราศึกษาด้วยสุดมยปัญญา คือการศึกษาเล่าเรียน การศึกษาเล่าเรียนมันเข้าใจได้ไหม? เข้าใจได้ เข้าใจได้ พอเข้าใจได้ มันก็เป็นการศึกษา เป็นภาคปริยัติใช่ไหม ปริยัติมันก็ต้องมีปฏิบัติ ถ้าเวลาปฏิบัติขึ้นไป เราไปศึกษาปริยัติขึ้นมาแล้ว เราก็อ่าสิ่งนี้เราเข้าใจ เราได้แล้ว เราจะปฏิบัติ นี่ไง จิตใจมันยังเป็นโลกอยู่

พอเป็นโลกอยู่ พอมันปฏิบัติไป ศึกษาไป การศึกษามันเข่าหัดไว้แล้วแหละ เวลาปฏิบัติขึ้นมา มันปฏิบัติไปตามรหัสนั้น ปฏิบัติไปโดยความเข้าใจของตัว ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์นะ

ปฏิบัติธรรมก็ศึกษาแล้วปฏิบัติไป ลองถูกลองผิดไปตามแต่ผู้ที่ไม่รู้จริง ผู้ที่ปฏิบัติไม่รู้จริงก็ทำไปตามแบบ คือตามปริยัติที่ศึกษามา

แต่ถ้าเราเกิดมา เราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา เรามีครูบาอาจารย์ของเรา เวลาครูบาอาจารย์ของเราท่านศึกษามาเหมือนกัน แล้วท่านปฏิบัติมาเหมือนกัน พอท่านปฏิบัติมา ท่านเห็นของมันเห็นใหม่ การเข่าหัด เพราะถ้ามันสามัญสำนึก มันเป็นเรื่องโลก ถ้าเรื่องโลกมันก็อยู่กับโลก การเข่าหัดคือกำหนดพุทโธๆ ปัญญาอบรมสมาธิ นี่มันเข่าหัดเหมือนกัน

ถ้าเข่าหัดขึ้นมา ถ้าเข่าหัด พุทโธๆ มันเป็นความรู้สึกนึกคิดใหม่? ใช่ แต่พอความรู้สึกนึกคิดขึ้นมา เราคิดอะไรล่ะ? เราคิดพุทธานุสติ ถ้าพุทธานุสตินะ เราจะท่องบ่น คำบริกรรมคือการท่องบ่น ถ้าการท่องบ่น จิตมันจะเข่าหัดสมา จิตจะเข่าหัดสมา มันจะพ้นจากโลกมา ถ้ามันพ้นจากโลกมา เราพุทโธๆๆ ถ้าจิตมันสงบ ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ มันจะเป็นสมาธิ นี้อยู่ในรหัด

แล้วถ้ามันจะปลดลือกละ ถ้ามันปลดลือกกรหัดนี้ออกไปละ ถ้ามันปลดลือกกรหัดนี้ออกไป มันก็จะเป็นปัญญา ชั้นของปัญญามันไม่มีสิ่งที่มันปลดลือกกรหัดไปแล้ว ปัญญานี้เป็นปัจจุบัน มันจะเป็นการปฏิบัติ ถ้ามันเกิดปัญญา เกิดสุตมยปัญญา จินตมยปัญญา เกิดภาวนามยปัญญา ถ้าเกิดภาวนามยปัญญาตามความเป็นจริง

ถ้ามันเกิดภาวนามยปัญญาเป็นจริง มรรค คำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ นี่มันอยู่ในรหัด แต่เวลาถ้ามรรคสามัคคี มันปลดครหัดอย่างไร มันปลดลือกอย่างไร ถ้ามันปลดลือกทิวฐิฐิมานะ ปลดลือกความยึดมั่นถือมั่น ปลดลือกในความทิวฐิฐิว่าเรารู้ เราเข้าใจ มรรคต้องเป็นแบบนั้น นี่ไง ถ้ามันปลดครหัดอย่างนี้ขึ้นไป มันจะเกิดภาวนามยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการภาวนามันเป็นอย่างใด

แต่ถ้าพูดความเข้าใจผิด ความเข้าใจผิดที่เราไม่มีครูบาอาจารย์ เห็นใหม่ “รู้ตัวทั่วพร้อม เราจะเข้าใจสัจธรรม” มันเป็นรหัดใจ เริ่มต้นนะ เวลาถ้าทำความสงบของใจ เขาบอกว่า สิ่งนี้ไม่เป็นประโยชน์ ถ้าว่าการเข่าหัด เราก็เข้าเพื่อให้งำลังของเรามี ถ้ากำลังของเรามี คูสิ ไฟตก ถ้าไฟมันตก ไฟมันมาไม่สมบูรณ เครื่องใช้ไฟฟ้า หรือสิ่งที่เป็นอุตสาหกรรมมันเป็นไปไม่ได้เลย มันจะปั่นป่วนไปหมด มันเป็นไปไม่ได้ นี่ไฟมันตก

แต่ถ้าไฟมันสมบูรณ์ของมันละ นี่ถ้าไฟสมบูรณ์ ถ้าไฟมันมาเต็มกำลัง ไฟ ๑๑๐ ๒๒๐ ถ้ามันเต็มกำลังของมัน ทุกอย่างจะสมบูรณ์ของเขา จิต ถ้ามันมีกำลังของมันนะ ถ้าไม่มีกำลังของมัน มีไฟไหม เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เรามีธาตุรู้ มันมีไฟของมันอยู่แล้ว โดยสัญชาตญาณ เรามีความรู้สึกนึกคิดของเราอยู่แล้ว ถ้ามีความรู้สึกนึกคิด แต่มันมาอย่างไร มันมาเป็นโลก มันก็ลุ่มๆ ดอนๆ ความลุ่มๆ ดอนๆ เดี่ยวดี เดี่ยวร้าย เดี่ยวคิดของเรา ไม่คงที่ของเราเห็นไหม

แต่ถ้าเราเข้รห้สควบคุม พอควบคุมของเรา พุทโธๆ ฌณิกสมาธิ อุปะจารสมาธิ อปัปนาสมาธิ คำว่า “สมาธิ” พลังงานนี้มันเสมอดันเสมอปลาย กำลังของจิตมันมีของมัน ถ้ากำลังของจิตมันมีของมันนะ เวลาถ้ามันปลดลือก ถึงที่สุดถ้าปลดลือกได้ มันจะวิปัสสนาของมันไป ด้วยครูบาอาจารย์ของเราที่สั่งสอนมา สั่งสอนมาอย่างนี้

แต่ถ้าไม่มีครูมีอาจารย์ การที่ทาสมณะก็ว่าไม่เป็นประโยชน์ กำลัง ในเมื่อไฟเป็นพื้นฐานที่เราจะเข้าไปสู่อุตสาหกรรม เข้าไปสู่เครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ ถ้าไม่มีไฟ ทุกอย่างก็จบหมดคนะ ถ้าไม่มีไฟเสียอย่างเดียว ทุกอย่างไปไม่ได้หรอก ทุกอย่างมันไปไม่ได้ มันทำงานไปไม่ได้ไง นี่ก็เหมือนกัน เพราะมันเป็นเรื่องโลกๆ พอเรื่องโลกๆ เรื่องโลกเพราะอะไร

เพราะเราเกิดมาเป็นมนุษย์ การเกิดเป็นมนุษย์นี้มีกายกับใจ มีกาย เห็นไหม ปฏิสนธิจิตเกิดในครรภ์ของมารดา เป็นมนุษย์ขึ้นมา ถ้าเจริญาน คูติ อบายภูมิ ๔ มันก็เกิดสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม นี่มันก็เกิดเหมือนกัน แต่มันเกิดในอบายภูมิ ถ้าอบายภูมินี้มันไม่มีโอกาสที่จะบรรลุธรรมได้ แต่มันมีโอกาสทำคุณงามความดีของมันได้ ทำดีทำชั่วมันทำของมันได้

นี่ไง ในเมื่อการเกิด เห็นไหม จิตมันเกิด พอจิตมันเกิดขึ้นมา เราเกิดเป็นมนุษย์ มีกายกับใจ เกิดโดยมีกายกับใจ นี่ด้วยอำนาจวาสนา การเกิดเป็นมนุษย์นี้เป็นอริยทรัพย์ ในเมื่อเป็นอริยทรัพย์ มันมีขันธ ๕ มีความรู้สึกนึกคิดใจ มีธาตุ ๔ คือร่างกาย มีร่างกายและจิตใจ มันก็คิดโดยธรรมชาติของมันอยู่แล้ว

ถ้าธรรมชาติของมันอยู่แล้ว มันถึงว่า เราเกิดเป็นมนุษย์มีพลังงานไหม? มี เพราะมีจิต พอมีกำลัง มีจิต มีพลังงานขึ้นมา เราถึงมีความรู้สึกนึกคิด มีอารมณ์ดี อารมณ์ร้าย มีต่างๆ ขึ้นมา เรามีของเรา แล้วเรายังมีร่างกายด้วย ร่างกายนี้ เพราะจิตใจนี้อาศัยร่างกายนี้เพื่อดำรงความเป็นมนุษย์ของเรา

แต่ถ้าเป็นเทวดา อินทร์ พรหม เขามีกายทิพย์ เขาไม่มีกายเนื้อ สิ่งนี้ นั่นสถานะของเขา ฉะนั้น ถึงว่า พลังงานมีไหม? มี แต่พลังงานอย่างนี้มันมีขึ้นมา มันก็มีของมนุษย์ไง พอเรามีของ มนุษย์ พอเราศึกษาธรรมชาติไหน เราปฏิบัติอย่างไรขนาดไหน ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์ แล้วถ้าครู บาอาจารย์ของเรา สิ่งที่ไม่รู้จริงขึ้นมา เวลาปฏิบัติขึ้นมามันก็ได้ปฏิบัติแบบเข้รห้ส

“เข้รห้ส” แล้วพอเข้รห้สก็เกิดทัญญูมานะ ทัญญูมานะว่า “ปฏิบัติ ถ้าทำความสงบของใจ กำหนดพุทโธฯ สิ่งนี้เป็นสมณะ มันไม่เกิดปัญญา เห็นใหม่ ไม่เกิดปัญญา” นี่เข้รห้สไปแล้วนะ ยังลือกด้วย ลือกด้วยกิเลสค้นหาความทะยานอยาก แล้วเวลาพิจารณาของเราไป ก็บอกว่านี่มัน เป็นวิปัสสนา เพราะมันเป็นการใช้ปัญญา...ปัญญาโดยการเข้รห้ส รห้สของกิเลส

เพราะสิ่งที่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเรื่องธรรมขององค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ขณะที่ปฏิบัติ ปฏิบัติโดยที่พื้นฐาน โดยความเป็นจริงมันเป็นไปได้ มันก็ เป็นไปไม่ได้โดยธรรมชาติของมัน ถ้ามันเป็นธรรมชาติของมัน เวลาขึ้นของปัญญา เขาบอก เวลา เขาปฏิบัติไปนี่เป็นขั้นของปัญญานะ เป็นวิปัสสนานะ เป็นปัญญานะ แต่ปัญญาที่มันเข้รห้สแล้ว นี่เข้รห้สเรื่องโลกไว้ เข้รห้สโดยกิเลสไง ทั้งๆ ที่ธรรมะของพระพุทธเจ้านี้ เข้รห้ส

พอเข้รห้สแล้ว สิ่งที่ตรงข้าม เห็นใหม่ ไฟ ๒๑๐ กับ ไฟ ๒๒๐ เวลากำลังของไฟมัน แดกต่างกัน เครื่องใช้ไฟฟ้ามันแตกต่างกัน แต่เขามีตัวแปลงให้ไฟใช้กับเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ระบบไฟ แดกต่างกัน นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อมันเป็นเรื่องโลก เพราะเรามีทัญญูมานะของเราใช้ใหม่ เพราะเรา มีทัญญูมานะของเรา เรามีพลังงานไหม? มี เรามีความรู้สึกนึกคิดไหม? มี เราคิดเป็นไหม? เป็น แล้ว คิดเรื่องอะไรล่ะ? คิดเรื่องธรรมะโดยรห้ส โดยกิเลสครอบงำ แล้วมันจะเป็นธรรมไปได้ไหม? มัน เป็นไปไม่ได้หรอก เพราะจิตมันเข้รห้ส แล้วมันลือกไว้ด้วย แล้วบอกว่าเป็นปัญญาๆ

ปัญญาที่มันลือกไว้ มันพิจารณาไปไม่ได้ มันพิจารณาให้ไปชำระกิเลส มันพิจารณาไปให้ ไปชำระสะสางเรื่องความไม่รู้ในหัวใจ ไม่มี แต่มันตรึกในธรรมได้ เห็นใหม่ มันลือกไว้ มัน เข้รห้สไว้ไง “ธรรมะพระพุทธเจ้าเป็นอย่างนั้น ตรึกในธรรมอย่างนั้น มันมีความเว้งว่าง ความ ะไร” แต่มันไปไหนไม่รอดหรอก ไปไหนไม่รอดเพราะอะไร เพราะพลังงานมันไม่มี

เพราะเราเกิดเป็นมนุษย์ใช้ใหม่ เรามีพลังงานของเราอยู่แล้ว แต่พลังงาน คำว่า “ไม่มี” คือ ว่ามันไม่เป็นจริง มันเป็นเรื่องโลกๆ ใจ ในเมื่อเราเกิดมา เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เราเป็นอริยทรัพย์ เรามีคุณสมบัติที่ประพศติปฏิบัติ ถ้าตามความเป็นจริงได้ มันพ้นจากกิเลสไปได้

แต่เพราะความไม่รู้ แต่เพราะความไม่มีครูบาอาจารย์ของเราไง เราเลยล้อกห้สของเราไว้ เข้รห้สแล้วล้อกไว้ ล้อกด้วยปัญญา ปัญญาอย่างนี้ ปัญญาอย่างนี้ละ พื้นฐานของไฟก็ไม่มี เพราะ พื้นฐานของไฟ ๑๑๐ ๒๒๐ มันไม่เต็มจำนวนของมัน มันไม่สมบูรณ์ของมัน แล้วก็กระพร้องกระ แพร้ง แล้วก็ทำไปด้วยความรู้สึกนึกคิดของตัวเอง แล้วจิตมันมห้สจรรย มันก็ว่าเป็นอย่างนั้นไง นี่ไง จิตมันเข้รห้ส แล้วล้อกไว้ด้วยกิเลสด้วย

แต่ครูบาอาจารย์ของเราละ ถ้าเราเป็นปุถุชน มันล้อกเอาไว้ด้วยกิเลสตัณหาความทะยาน อยากรโดยที่เรารู้ตัว ไม่รู้ตัวคือว่า อวิชชา เห็นใหม่ กิเลสมันละเอียดล้กซึ่งนัก กิเลส แก่นของ กิเลสมันอยู่กับหัวใจของเรา แล้วเรามาเกิดเป็นมนุษย์ มันอยู่กับเรามาตลอด แต่เราไม่รู้เท่าทันมัน ไง ไม่รู้เท่าทันมัน เราก็ประพฤติปฏิบัติ เราก็ศึกษาธรรมของเราไปด้วยความรู้สึกนึกคิดของเรา ว่า เราทำแล้ว เราได้ประโยชน์หรือไม่ได้ประโยชน์ ทำปฏิบัติแล้ว ศึกษาแล้วเราก็มีความภูมิใจ ปฏิบัติ แล้ว เห็นใหม่ เราเป็นชาวพุทธ เราก็สร้างสมบารมี เราก็ทำคุณงามความดีของเรา นี่เราก็พอใจของเรา แต่พอใจของเรา มันก็เป็นอำนาจวาสนาใช้ใหม่ เรื่องเวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะนี้

แต่ถ้าเอาจริงเอาจังละ เพราะเรามีครูมีอาจารย์ใช้ใหม่ เรามีหมู่คณะใช้ใหม่ ถ้าทำจริงทำจัง มันต้องมีความเพียรชอบ มันต้องลงทุนลงแรงกัน ถ้าลงทุนลงแรงกัน ท่านถึงบอกให้กำหนด พุทโธๆ ให้ปัญญาอบรมสมาธิใจ กำหนดพุทโธ เป็นสมาธิอบรมปัญญา ถ้ากำหนดปัญญาอบรม สมาธิ ก็ใช้ปัญญาไล่ความรู้สึกนึกคิดออกไป มันจะเข้รห้สใหม่? ต้องเข้รห้ส

การต้องเข้รห้ส เห็นใหม่ เพราะคำบริกรรมต่างๆ มันก็ฝึกหัดใจเพื่อ เห็นใหม่ คุณิ คุณิไฟฟ้า สถิตในอากาศมันมีอยู่แล้ว แต่เวลาเราจะใช้ประโยชน์ขึ้นมา เราจะเอามาใช้ประโยชน์กับสิ่งใดละ แต่ถ้าเรามีเครื่องกำเนิดไฟฟ้าของเรา เห็นใหม่ พลังงานแสงแดด พลังงานลมต่างๆ แต่เรามี พลังงานนั้นรวมมาเพื่อเข้ามาจ่ายกระแสไฟฟ้าให้มันได้ ๑๑๐ ๒๒๐ เพื่อเข้าสู่เครื่องใช้ไฟฟ้า เพื่อ เข้าสู่อุตสาหกรรมต่างๆ ถ้าเขาทำเพื่อประโยชน์กับการทำธุรกิจ ประโยชน์กับการดำรงชีวิตของเขา นี่พูดถึงโลก เปรียบเทียบไง

แต่เวลาเราปฏิบัติละ เรากำหนดพุทโธๆ เราทำปัญญาอบรมสมาธิใจ ให้ไฟของเราสถิต ให้ กำลัง พลังงานของเราสถิตใช้ใหม่ ให้พลังงานของเรานั้นคงใช้ใหม่ ถ้าพลังงานของเรานั้นคง ขึ้นมา นี่ไง ถ้าพลังงานมันมั่นคง เวลานั้นมันคง มันกำหนดพุทโธๆ เรากำหนดพุทโธๆ จนพุทโธ ไม่ได้

กำหนดพุทโธนะ เวลาขณิกสมาธิ แล้วอัปนา นีพุทโธไม่ได้เลย นีง ถึงที่สุดแล้ว รหัสที่มันเข้ามา สิ่งที่ทำมา รหัสที่เราเข้ามา ถึงที่สุดแล้วมันปลดลือกของมันในตัวมันเองได้ มันปลดลือกตัวมันเองนะ ถ้าถึงที่สุดแล้ว รหัสที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทเจ้า ในกรรมฐาน ๔๐ ห้องนี้ มันสามารถปลดลือกตัวมันเองได้ ถ้ามันสามารถปลดลือกตัวมันเองได้ เพราะมันพุทโธไม่ได้

พอมันพุทโธไม่ได้ มันจะปลดลือกตัวมันเอง พอปลดลือกตัวมันเอง มันจะเป็นพลังงานที่มันไปโดยกำลังเต็มทีของมัน มันเป็นปัจจุบัน มันเข้าไป พอกำลังอย่างนี้มันพิจารณา ถอยออกมา มันพิจารณา มันฝึกหัดอย่างนี้ง การเข้รห้สเพื่อพลังงาน เพื่อความมันคง

ในชุมชนทุกๆ ชุมชน ถ้าพลังงานมีความมันคง ความเป็นอยู่ของสังคมมีความร่มเย็นเป็นสุข ถ้ากระพร่องกระแพร่ง ถ้ามันขาด มันไม่เป็นประโยชน์ ก็มีแต่อยู่กันด้วยความทุกข์ร้อนทั้งนั้นนะ แล้วโลกก็เป็นแบบนี้ อยู่กันแบบนี้ ถ้าอยู่กันแบบนี้ ปฏิบัติก็ปฏิบัติโดยไม่มีความมันใจ ไม่มีความเป็นจริงในใจ มันก็ปฏิบัติกันไปโดยความไม่รู้ เพราะไม่มีผู้นำ

แต่เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านนำเรามา เห็นไหม ท่านให้เรากำหนดพุทโธ ให้เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ หัดเข้รห้สขึ้นมาก่อน ขึ้นมาเพื่อให้จิตใจ พลังงานของเรา จิตใจของเรามันคง มันคงขึ้นมาแล้วฝึกหัดใช้ปัญญา

การฝึกหัดใช้ปัญญา เพราะโดยข้อเท็จจริง ทุกๆ ดวงใจมีทิฐิมานะทั้งนั้น ทุกดวงใจมีกิเลสครอบงำอยู่ทั้งนั้น แล้วเราจะประพฤติปฏิบัติโดยที่ปฏิบัติงายรู้งาย ขิปปากัญญา ปฏิบัติได้ง่าย รู้งาย เขาต้องสร้างสมบุญญูการของเขามาก เวลาฟังองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทเจ้าคนเดียวเป็นพระอรหันต์ไปเลยนี้มี

แต่ไปดูเวลาในสมัยพุทกาลนะ พระเขาเห็นว่าผู้ที่ปฏิบัติงายรู้งายนี้มันเป็นเพราะเหตุใด ไปถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทเจ้า อยู่ในพระไตรปิฎก ท่านบอกว่าอดีตชาติเขาเคยทำอย่างนั้นๆ เขาทำมามหาศาลเลย

คำว่า “ทำมามหาศาล” ชาติหนึ่งๆ ชาติที่เขาทำ “ชาติหนึ่ง” แต่ในปัจจุบัน เราชาติปัจจุบัน ชาติของเราอย่างนี้ ถ้าชาติของเราอย่างนี้ เราปฏิบัติของเรา ถ้าเราปฏิบัติ ถ้าปฏิบัติจริง ถ้าเรามีอำนาจวาสนาจริง มันต้องรู้ได้เห็นได้ แต่ถ้ามันยังไม่รู้ไม่เห็นได้ อำนาจวาสนาของเรามันไม่เป็น

อย่างนั้นใช่ไหม ถ้าไม่เป็นอย่างนั้น เราก็พยายามเร่งความเพียรของเรา ทำความเพียรของเราให้มันตามความจริงของเรา

ถ้าเป็นความจริงของเรา เรากำหนดพุทโธๆ หรือปัญญาอบรมสมาธิเข้ามา ให้ใจมันสงบเข้ามา แล้วฝึกหัดใช้ปัญญา การฝึกหัดใช้ปัญญาอย่างนี้ เห็นไหม ฝึกหัดใช้ปัญญา ขณะที่ว่าจิตมันยังไม่ปลดลือก แต่เราใช้ปัญญาของเรา เพราะมันจะก้าวเดินขึ้นไปพร้อมกัน พร้อมทั้งสมถกรรมฐานกับวิปัสสนากรรมฐาน

ถ้ามีสมถกรรมฐาน เห็นไหม แม้แต่สมถกรรมฐาน ถึงที่สุด อปปนาสมาธิ มันปลดลือกหมดเลย การเข้รห้ส รห้สนั้นจะไม่มีเลย มันถึงลงสู่สัจจะความจริงอันนั้น แต่สัจจะความจริงอันนี้มันยังไม่เกิดปัญญา เพราะพลังงานไฟฟ้า ถ้ายังไม่ใช้เข้าเป็นอุตสาหกรรมใดๆ ไฟฟ้านั้นมันก็เป็นแค่ไฟฟ้า จิตมันก็คือจิต แต่มันยังไม่เกิดสัมมาทิฏฐิ ไม่เกิดงานชอบ เพียรชอบ ความระลึกรชอบ ถ้ามันไม่เกิดความระลึกรชอบ มรรคมันก็ไม่สามัคคี มรรค ๘ มันไม่สมบูรณ์ของมัน

นี่เราก็ฝึกหัดนี้ เรามีการฝึกหัด ถ้าเราฝึกหัดขึ้นมา จิตมันสงบ พอจิตสงบ มีความอบอุ่นขึ้นมา เราฝึกหัดใช้ปัญญาของเรา ถ้าฝึกหัดใช้ปัญญา มันจะเป็นวิปัสสนา ไม่เป็นวิปัสสนา ไฟฟ้าเรามี เราก็ทดสอบเครื่องใช้ไฟฟ้าเราได้ เราทดสอบกับปัญญาของเราได้

ถ้าเราทดสอบกับปัญญาของเรา ถ้าจิตของใครมีความสงบร่มเย็นขึ้นมา เวลาใช้ปัญญาไปนะ ใช้ปัญญาพิจารณาการดำรงชีวิต ใช้ปัญญาในการว่าชีวิตนี้เกิดมาอย่างไร ชีวิตเกิดมาเพื่อสิ่งใด เกิดมาแล้วมีประโยชน์สิ่งใด แล้วถ้าไม่ได้ปฏิบัติ ตายไป มันจะไปไหน เราใช้ปัญญาตรีกของเรา ตรีกของเรา เพราะเรามีจิตใจที่สงบร่มเย็น พอสงบร่มเย็น มันพิจารณาไป มันลึกซึ้ง

ถ้ามันลึกซึ้งขึ้นมา มันจะก้าวไปพร้อมกันกับสมถกรรมฐานกับวิปัสสนากรรมฐาน โดยที่ว่ามันจะไปถึงพัฒนาตัวมันเองขึ้นไป ถ้ามันพัฒนาตัวเองขึ้นไปนะ เวลาเราปฏิบัติขึ้นไป มันก็มีผลไง มีผลลัพท์กับจิตใจที่มันมีหลักมีเกณฑ์ของมัน ถ้ามีหลักมีเกณฑ์ เห็นไหม มันมั่นคงของเรา นะ

คูสิ เราสั่งสอนเด็ก จะให้เด็กแต่ละคนที่มีมันมีวุฒิภาวะ มีความรับผิดชอบ มีการกระทำที่ต่อเนื่อง เราจะฝึกฝนมาขนาดไหนกว่าเด็กคนนั้นจะเป็นเด็กดีขึ้นมา จิตใจของเรา เวลาเราปฏิบัติ

ของเราขึ้นมา เวลาศีล สมาธิ ปัญญา มันฝึกจิตใจของเรา ถ้ามันฝึกจิตใจของเรา จิตใจของเรา พัฒนาขึ้นมาเป็นคนดี เป็นคนมีหลักมีเกณฑ์ ภาวนาขึ้นมาให้เกิดอริยทรัพย์ ใครต้องเป็นคนสอน

เพราะจิตมันรู้ขึ้นมา จิตมันมีหลักมีเกณฑ์ มันรู้ของมัน มันแสวงหาของมัน แสวงหาของมัน หมายถึงว่า ความคิดเกิดจากจิต ถ้าความคิดเกิดจากจิต จิตดวงนั้นมีแต่ความคิดดี ๆ จิตดวงนั้นมีแต่ความใฝ่ดี จิตดวงนั้นมีแต่แสวงหาในการทำคุณงามความดี ใครจะต้องไปสอนเขา นี่ไง สิ่งที่สอนเขา

เพราะจิตใจของเรามันช่วยตัวเองไม่ได้ จิตใจของเราไม่มีหลักมีเกณฑ์ใช้ใหม่ ถึงต้องมีครูบาอาจารย์คอยชี้แนะ ต้องมีครูบาอาจารย์คอยบอกคอยดูแล แต่ถ้าจิตใจของเรามีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมา ครูบาอาจารย์ก็ครูบาอาจารย์ ก็สาธุ! ครูบาอาจารย์เราก็เคารพบูชาของเรา แต่จิตของเรามันมีหลักมีเกณฑ์ มันพัฒนาของมันขึ้นมา มันเป็นประโยชน์กับตัวมันเอง เห็นไหม

สิ่งนี้เกิดขึ้นมาเพราะที่ว่าจิตเราสงบแล้วเราพิจารณาไง พอจิตเราสงบแล้ว เราหัดพิจารณา หัดแยกหัดแยะของมัน มันรู้มันเห็นของมัน พอมันรู้มันเห็นขึ้นมา มันก็เป็นสมบัติของใจไง มันเป็นปัจจัยตั้ง มันเป็นสันติภูมิ โลกที่พัฒนาขึ้นมา ฉะนั้น ถ้าจิตมันสงบแล้ว เราฝึกหัดใช้ปัญญาได้

ถ้าฝึกหัดใช้ปัญญา เขาบอกว่า “มันเข้รห้สสมา แล้วมันจะทำอย่างไรล่ะ” มันเข้รห้สสมา ตั้งแต่เริ่มต้นแล้ว มันเข้รห้สมาตั้งแต่อวิชชา มันเข้รห้สมาตั้งแต่อวิชชา มันพาเกิด รหัสของกิเลส รหัสของตัณหาความทะยานอยากมันครอบงำมาตลอด ทีนี้ เวลาเราปฏิบัติ เราจะชำระล้างนะ ถ้าชำระล้าง เห็นไหม เราเอาอะไรไปชำระล้าง

การชำระล้าง ในเมื่อกิเลสมันอยู่ที่ใจ ถ้ากิเลสมันอยู่ที่ใจ เราก็ต้องทำความสะอาดของใจ เอาใจนั้นเข้าไปชำระล้างกิเลส เอาใจนั้นเข้าไปตีแผ่กิเลส ฉะนั้น การตีแผ่กิเลส เราจะรอให้กิเลสมันวิ่งมา หรือกิเลสมันเดินมาหาเราให้เราชำระล้างมันหรือ มันไม่มีหรอก เวลาเราบอกว่า “กิเลส” ทุกคนอยากเห็นกิเลส ทุกคนอยากจะทำคู่กับกิเลส แต่ไม่รู้กิเลสมันอยู่ไหน

คูสิ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกธรรมาสน์อยู่นะ ก็เข้าใจว่ากิเลสก็อยู่ที่เรา ถ้ากิเลสมันอยู่ที่เรา เราก็คือตัวเรา คือตัวเราก็คืออาหาร กลั่นลมหายใจ คิดว่ากิเลสสิ่งนี้จะทำลายมัน ใจ เห็นไหม มันทำแล้วมันทำไม่ได้ สลบไปถึง ๓ หน อดอาหาร ๔๕ วันจนขนร่วงหมด นี่ทำแล้วมันไปไม่รอด

ถึงว่า กิเลสมันอยู่ที่ใจ ฉะนั้น เราตั้งใจกลับมาฉันอาหาร ได้ฉันอาหารของนางสุชาดา ฟืนฟูร่างกาย พอฟืนฟูร่างกายแล้ว กำหนดอานาปานสติ เอาความสงบร่มเย็นของใจ พอใจมันสงบ ร่มเย็นแล้ว ออกใช้ปัญญา พอจิตสงบแล้ว เวลาปัญญาที่มันยังไม่มี เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้ายังไม่ตรัสรู้ณะ

พอใช้ปัญญาไป ด้วยกำลังของจิต มันเห็นข้อมูลในหัวใจ บุพเพนิวาสานุสติญาณ นี่มันไป แล้ว ปัญญาอย่างนี้มันเป็นปัญญาอดีต ก็ดึงกลับมา พอดึงกลับมา จิตเข้าสู่สมาธิ เข้าสู่อานาปานสติ มันสงบเข้ามา เวลามันออกไปจุดอุปปาดญาณ อดีตอนาคต เห็นไหม แล้วถ้ามันเกิดมรรคญาณละ มันจะทำลายอวิชชาละ มันทำอะไร ถ้ามันทำขึ้นมา มันย้อนกลับ ทำลายอวิชชาในหัวใจขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั่นนี้อาสวักขญาณทำลายหมด พอทำลายหมด นี่ทำลายกิเลส ทำลายกิเลส มันทำลายที่ใจใช่ไหม

ฉะนั้น เราก็มีกายกับใจเหมือนกัน ถ้ามีกายกับใจเหมือนกัน แต่อ่านาจาสนา ความมั่นคง ของใจ ถ้าใจมันยังไม่มั่นคง ใจมันยังหวังพึ่งหวังอาศัย จะเป็นอย่างนั้นๆ หวังไปหมดเลย เราวาง ให้หมด แล้วเราทำตามความเป็นจริงของเราขึ้นมา ถ้าทำความเป็นจริง ศึกษาแล้วก็ต้องศึกษา การศึกษา ทุกคนก็ศึกษาทั้งนั้นนะ ศึกษาเป็นแนวทาง ศึกษาแล้ววาง

อย่าศึกษา ศึกษาแล้วถ้ามันยึดนะ ถ้ายึดเราก็ทดสอบ อย่างที่ว่าเวลาจิตสงบแล้วเราใช้ ปัญญา มันเป็นการทดสอบ ทดสอบว่าใจของเรามันควรทำในทางไหน ถ้าจิตมันสงบแล้ว มันใช้ ปัญญาแล้ว ถ้ามันพิจารณาของมันนะ ถ้าถูกทางของเรา มันจะเว้งว่าง มันจะปล่อยวาง ไม่ใช่เว้ง ว่างแบบที่ไม่มีเหตุไม่มีผลนะ มันเว้งว่างเพราะจิตใจมันพิจารณาของมัน มันมีเหตุมีผลของมัน มัน เว้งว่างเพราะมีกำลัง พอเว้งว่างแล้วนะ สักพักหนึ่ง พอเว้งว่างมีความสุข พอความสุขแล้ว ถ้ากิเลส มันยังมีอยู่ มันก็คิดเหมือนเดิม มันจะหนักจะหน่วง จะถ่วงใจ มันปกตินะ เราก็พิจารณาซ้ำๆ นี้ ฝึกหัดอย่างนี้ ถ้าฝึกหัดอย่างนี้ นี่จิตมันละเอียดเข้ามาๆ มันปลดปล่อยมันมาเรื่อยๆ

ถ้าจิตมันสงบแล้ว ถ้ามันจับได้ เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม เราฝึกหัดขึ้นมาให้ จิตมันเป็นเอกเทศของมัน พอจิตมันปล่อยวางสิ่งต่างๆ เข้ามา มันก็สะสมในตัวมัน นี่กำลังของไฟ มันจะขึ้นมาถึงสุดสมบูรณ์ของมัน ๑๑๐ ๒๒๐ เต็มจำนวนของมัน พอเต็มจำนวนของมัน มันมี กำลังของมัน เพราะเราดูแล เรารักษา

คุณแลกรักษานะ ถ้ามันจับ มันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง นี่ไฟเต็มกำลังนะ เข้าไปอุตสาหกรรมสิ่งใด อุตสาหกรรมสิ่งนั้นจะทำทุกอย่างประสบความสำเร็จ ทุกอย่างจะทำคุณงามความดีของมัน จิตมันพัฒนาของมัน พอมันจับกาย จับเวทนา จับจิต จับธรรม นี่ไง มันจะสู่วิปัสสนา วิปัสสนาคือโรงงานไง วิปัสสนาคือการชำระล้าง ถ้าชำระล้าง อย่างนี้เป็นรหัสใหม่

ถ้าปัญญาอย่างนี้มันเป็นสังขธรรม ถ้าไม่เป็นสังขธรรมนะ เพราะมันคนละมิติกับความรู้ตื้นนึกคิดของเราไง ถ้ามันเป็นความรู้ตื้นนึกคิดของสามัญสำนึกของเรา มันเข่ารหัสไว้ตั้งแต่อวิชชา แล้วศึกษารธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เข่ารหัสล็อกอีกชั้นหนึ่ง อีกชั้นหนึ่งก็บอก “เป็นธรรมต้องเป็นแบบนี้ อย่างนี้เป็นพุทธพจน์” ถ้าเราคิดของเราเอง เราเป็นของเราเอง มันไม่เป็นสมบัติของเรา ทั้งๆ ที่เราศึกษารธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามานะ เราศึกษารธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเป็นทฤษฎี เป็นกรอบ เป็นแบบอย่าง คิดนอกกรอบๆ คำว่า “คิดนอกกรอบ” คือกิเลสของเรา

ครูบาอาจารย์ของเราเนะ เวลาท่านพิจารณากาย หลวงปู่เจี๊ยะ หลวงปู่ชอบ หลวงปู่คำดี หลวงปู่บัว ท่านพิจารณากายเหมือนกัน แต่มันแตกต่างหลากหลาย มันแตกต่างหมายถึงว่าจิตนิสัย กำลัง กิเลสละเอียดขั้นไหน หยิบขั้นไหน บางองค์พิจารณาขั้นต้นได้ง่าย ไปติดขั้นข้างบน บางองค์ขั้นต้นลำบากยากเย็น แต่เวลาไปข้างบน มันสะดวกสบาย มันทำคล่องแคล่วกว่า เห็นไหม มันไม่มีสิ่งใดที่เป็นสูตรสำเร็จ ไม่มี

ฉะนั้น เวลาปฏิบัติขึ้นไป เวลาเราพิจารณาไปว่า “สิ่งนี้เป็นพุทธพจน์ๆ” จะล็อกเอาไว้เลย ต้องเป็นแบบนี้ๆ มันก็เลยกลายเป็นจินตมยปัญญา จินตนาการ จินตนาการโดยที่จิต โดยพลังงาน มันไม่มี มันไม่มีสมาธิ เพราะบอกว่า “สมาธิมันจะไปมีพร้อมกัน พิจารณาไป เคี้ยวสมาธิมันจะรวมตัวขึ้นไป มันจะไปพร้อมกันไป” แล้วมันจับต้องสิ่งใดได้ละ มันเข่ารหัสไว้หมดเลย ธรรมะมีค ธรรมะไม่เกิดขึ้น

แต่พวกเราพิจารณาของเราใช่ไหม เราเข่ารหัสมาเหมือนกัน แต่เราเข่ารหัสมาด้วยคำบริกรรม เราเข่ารหัสมา พอมันถึงที่สุดแล้ว มันพิจารณา มันปล่อยวางๆ ขึ้นมา มันปลดล็อกมันมาๆ ถ้ามันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม มันตามความเป็นจริง ปัญญาที่เกิดขึ้นมันไม่ได้เข่ารหัส มันเป็นมรรค

เวลามรรคมันเกิดขึ้นมา มันเป็นมรรคที่มันพิจารณาของมันไป สิ่งที่มีมรรค คุณติ เวลาปัญญาที่เราพิจารณาของเรา เริ่มต้นปัญญาที่เราจะพิจารณาของเรา มันแสนยากแสนเข็ญ แต่พอเราพิจารณาของเราไป พอปฏิบัติของเราไป เวลามันมีความชำนาญ เพราะเราปลดปล่อยของรห้สออกมาเรื่อย มันก็เป็นผลงานของจิตดวงนั้น ถ้าจิตดวงนั้นนะ มันเป็นสังขารของจิตดวงนั้น

มันไม่มี เราจะไหว้วาน เราจะเอาสิ่งใดมาเป็นสมบัติของเรา ไม่มี ถึงจะฟังเทศน์ครูบาอาจารย์มา ฟังเทศน์มานะ เป็นธรรมๆ เป็นคดิธรรม แต่ไม่ใช่เวลาปฏิบัติขึ้นมามันจะเป็นจริงกับเรา ถ้าเป็นจริงกับเราขึ้นมา เป็นความจริงอันนี้ขึ้นมา สิ่งที่เป็นความจริงขึ้นมา มันเป็นสัจจะ มันเป็นความจริง มันเป็นมรรค มรรคญาณที่มันเกิดขึ้น มันถึงไม่มีรห้สตายตัวใจ มันไม่มีรห้ส ไม่มีกรอบ ไม่มีสิ่งใดที่ใครจะคาดหมายให้เป็นไปอย่างที่เราปรารถนา...ไม่มี

แต่เวลาเรต้งนี้ สังขาร เรต้งอริยฐานบารมี เรต้งเป้าไว้ว่าเราจะทำๆ ถ้าเราทำขึ้นไป ถ้ามันปฏิบัติขึ้นไปเป็นความจริง มันก็เป็นความจริง ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา เวลาธรรมมันเกิดๆ เวลาพิจารณาไป อริยสัจมันเกิด พิจารณาไปซ้ำแล้วซ้ำเล่า เวลามันปล่อย ปล่อยวางๆ เห็นไหม ปัญญา มันได้ทดสอบแล้ว ถ้าปัญญาได้ทดสอบ นี้มรรคมันเกิดแล้ว

ถ้ามันเกิดนะ ถ้ามันเป็นความจริง พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ เวลามันขาด เห็นไหม ทำไมมันถึงขาดละ มันขาด เวลามันมรรคสามัคคีใจ ถ้าในมรรคสามัคคีมันมีอะไรบ้างละ? มันก็มีงานชอบ เพียรชอบ สมาธิชอบ สติชอบ ปัญญาชอบ ความชอบธรรมที่เกิดขึ้น มันเกิดขึ้นกับที่ไหนละ? มันเกิดขึ้นกับจิตดวงนั้น จิตดวงที่มีกิเลสตัดหาความทะยานอยากนะ แต่ที่มีกิเลสตัดหาความทะยานอยากตามความเป็นจริงขึ้นมา

นี่ใจ “ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม” ถ้ามันสมควร เหมาะสมที่เป็นความจริง แต่ที่เราว่าเข้รห้สกันนี้ มันไม่สมควร มันไม่เป็นความจริงใจ มันไม่สมควร มันไม่เป็นความจริง ความจริงกับเรา แต่เราพยายามจะทำให้เหมือน ก็อปปีมา จะทำให้เป็นสูตร นี่ทำครบสูตร ศึกษามาแล้ว มันเข้รห้สไว้หมดเลย นี่เป็นสูตร แล้วก็ทำให้ครบสูตร ทำให้ครบสูตรนั้น พอมันครบสูตรนั้น มันไม่มีผลเพราะอะไร

มันไม่มีผลเพราะจิตดวงนั้น มันไม่มีสถานะที่จะเป็นจริงใจ มันไม่มีสถานะในการเกิดภาวนามยปัญญา การเกิดภาวนามยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการภาวนา ไม่ใช่เกิดจากสุตมยปัญญา

คือศึกษามา ไม่ได้เกิดจากจินตนาการ คือจินตมยปัญญา มา มันเกิดจากการภาวนามยปัญญา มันถึงไม่มีรหัสไง

ปฏิบัติง่ายง่าย บัว ๔ เหล่าไง ถ้ามันเป็นจริง มันต้องเป็นจริงของมันอย่างนั้น ถ้ามันเป็นจริงอย่างนั้น มันเกิดมาจากไหนล่ะ? เกิดมาจากความโลเลของเราเนี่ยแหละ เกิดมาจากเริ่มปฏิบัติมันจับต้นชนปลายไม่ถูกเลย แต่มีครูบาอาจารย์เป็นหลัก

ถ้ามีครูบาอาจารย์เป็นหลักนะ เราก็พยายามชวนขวยของเรา แล้วครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นหลักแล้วท่านจะคอยเผด็จนะ เพราะว่ามันจะบอกให้คนรู้นี้มันเป็นไปได้ยาก ถ้าบอกให้คนรู้นี้เป็นไปได้ยาก แต่คนที่ปฏิบัติมันมีความใฝ่อยากได้สมบัติ อยากได้ตามความเป็นจริง มันถึงต้องมูมานะ

ผิดก็คือผิด คนที่ปฏิบัติเริ่มต้นจะไม่มีผิดเลย ไม่มี ถ้าผิดขึ้นมาแล้ว ผิดแล้วใช่ใหม่ เพราะเราทดสอบเอง กาลามสูตร ไม่เชื่อใครทั้งสิ้น ก็ทำมาแล้วนะมันผิด ผิดหมายความว่ามันไม่มีผล มันทำแล้วมันไม่เจริญก้าวหน้า ไม่เจริญก้าวหน้า เราก็มีอุบายวิธีการที่เราจะพลิกแพลง พลิกแพลงทำให้มันดีขึ้นมา ถ้ามันดีขึ้นมา ผลลัพธ์ที่มันดีขึ้นนี้ถูก ถูก เห็นใหม่ มันเริ่มปลดล็อกแล้ว เพราะความเข้าใจ เพราะปัญญาทำให้เราฉลาด

ความฉลาดมันก็ปลดล็อกไปเรื่อยๆ เราก็ออกจากรหัสของกิเลส ออกจากรหัสของโลก ออกจากรหัสของโลกเพราะอะไร เพราะพญามารมันต้องการสัตว์โลกไว้อยู่ในอำนาจของเขา ถ้าอยู่ในอำนาจของเขานะ การต่อสู้มันต้องต่อสู้แบบนี้ ต่อสู้นะ ถ้ามันเป็นปัจจุบัน เป็นสังขธรรม มันออกจากรหัสได้ ถ้าออกจากรหัสได้ มันเป็นไปได้ เห็นใหม่ ปัญญาอย่างนี้มันถึงเป็นภาวนามยปัญญา ปัญญาในศาสนา

แต่เวลาที่พุทธพจน์ เรากลัวว่าเราจะไม่เคารพ เราจะปฏิบัติแล้วไม่ได้ความจริง มันเข่าหัดตายตัว แล้วจิตนี้มันเป็นนามธรรมที่มันเป็นได้หลากหลายนัก แล้วกิเลสมันมีอำนาจเหนือกว่า แล้วมันเอารหัสของกิเลสมาล็อกไว้ ล็อกไว้เลย แล้วเราทำไปนะ ทำไปสั้มลุกคลุกคลาน ทำไปถึงที่สุด ปฏิบัติธรรมเพื่อปฏิบัติธรรม แต่ไม่มีความจริง ไม่มีผลจริง

ไม่มีผลจริงเพราะจิตมันไม่มีกำลังไง กำลังของไฟมันไม่มี ๑๑๐ ๒๒๐ มันไม่เต็มจำนวนของมัน ถ้ามันเต็มจำนวนของมัน เวลาสมาธิชอบ เพียรชอบ งานชอบ ระลึกชอบ สติชอบ ปัญญา

ชอบ ทุกอย่างมันสมคูลของมัน มันปฏิบัติของมัน นี่ไง พอมันเป็นจริงขึ้นมา ถ้ามันเป็นรห้สระหว่างโลกกับธรรม รห้สของโลกมันก็ครอบคลุมไว้ รห้สของธรรมไม่ได้เกิดเลย

แต่เราปฏิบัติของเราตามความเป็นจริงของเรา เวลาปัญญามันหมุนรอบหนึ่ง ดทังคปทาน มันปล่อยวาง นี่รห้สของโลกได้ปลดลือกออก รห้สของธรรมมันได้เข้าไปชุ่มชื้นในหัวใจของเรา ในหัวใจของเราละ “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต” “รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง” รสสิ่งต่างๆ ได้สัมผัส ได้รับรู้ มันรื่นเริง มันอาหาหญู จิตใจดวงนี้ นิพพานอยู่แก่เอี่ยม มันจะทำของมัน มันจะมีความมูมานะของมัน

ฉะนั้น ในวงกรรมฐานของเรา ถ้าจิตใจของคนทีภวานาดี เร่งความเพียรนี้เขาทำได้อุภยภัก์มาก แต่ถ้าเรายังไม่มีคุณธรรมในหัวใจ จะทำสิ่งใดนี่ละล้าละล้งๆ ถ้ามันเป็นความเพียร ความมูมานะ มันก็เป็นเรื่องของทิกฎฐิไปชะ แต่ถ้าเวลามันล้้มเหลว เวลามันไม่สู้ขึ้นมาชะ มันก็เป็นเรื่องของกิเลสไปชะ ถ้าเป็นทิกฎฐิ ทิกฎฐิมันก็เข้รห้สไว้ ทิกฎฐิมันกระค้าง ถ้ามันล้้มเหลว มันก็อ่อนแอจนไม่เอาไหน ล้้มเหลวจนทีเราไม่มีปัญญาจะสู้กับกิเลสของเราเอง

ฉะนั้น เวลาฝึกหัด ถ้ามันจะผิดพลาดอย่างใด มันเป็นประสบการณั์ ประสบการณั์แล้วเราหาทาง ทำให้มีความชำนาญ ทำให้มันมีประโยชน์ มีเหตุมีผลกับใจของเรา เหตุผลเท่านั้น เหตุและผลรวมลงเป็นธรรม เพราะเป็นธรรมขึ้นมา พอมันฉลาดขึ้น มันก็ปลดลือกไปเรื่อยๆ จนมันเป็นจริงขึ้นมาชะ พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ มันเห็นผลนะ

เวลามันขาด ถ้ามันขาดขึ้นมา ทำไมมันถึงขาดละ ถ้าเวลามันขาด เพราะ “ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม” มันสมเหตุสมผลของมันไง สิ่งทีมันขาดเพราะมันสมเหตุสมผล มันมีข้อเท็จจริงของมัน มันทำลายนะ ทำลายสังโยชนั์ ทำลายอวิชชาขาดไปเลย สังโยชนั์หลุดออกไปเลย นี่เวลามันปล่อยวาง มันปล่อยวางหมด นี่ไง ถ้าเห็นจริงอย่างนั้น

ถ้าผู้ทีเห็นจริง เห็นใหม่ ขณะจิตทีมันเป็นนะ ถ้าพอมันเป็นขึ้นมา สิ่งนี้เป็นอกุปปชธรรม เวลาเป็นอกุปปชธรรม มันถึงเห็นว่ากุปปชธรรม อกุปปชธรรม สพพะ ฌมฺมา อนตฺตา ธรรมทั้งหลายเป็นอนัตตา แล้วเราก้เป็นอนัตตา อยู่กับอนัตตานั่นนะ แต่เวลา สพพะ ฌมฺมา อนตฺตา เวลาจิตมันเห็นอนัตตา มันปล่อย มันขาดออกไป แล้วมันเป็นอกุปปชธรรม มันเป็นอนัตตาใหม่ มันเป็นอนัตตาหรือมันเป็นธรรม

พอมันรู้จริงเห็นจริงขึ้นมา มันถึงซาบซึ้งใจ พอซาบซึ้งนี้เรามีพื้นฐาน พอมีพื้นฐานขึ้นไปนะ โศดาปัตติมรรคมันก็คือกรรมของมัน ถ้าขั้นของโศดาปัตติมรรคนี้แค่นี้ ถ้าเป็นสภิกาคามรรคละ โศดาปัตติมรรคนะ ถ้ามันยังเจริญแล้วเลื่อมๆ มันก็ยังไม่ถึงอกุปปิธรรม แต่ถ้าเวลามันขาดแล้วนะ อกุปปิธรรมนี่ผลของมัน แล้วเริ่มต้นไปละ ต่อไปมันจะเป็นสภิกาคามรรค

ถ้าสภิกาคามรรค เห็นใหม่ โศดาปัตติมรรค สภิกาคามรรคแตกต่างกัน แยกต่างกัเพราะคุณสมบัติแตกต่างกัน เวลาชำระกิเลส กิเลสหายบละเอียดมันถึงแตกต่างกัน ถ้ากิเลสที่ละเอียดกว่าเราทำความสงบของใจให้มากขึ้น ถ้าใจมันสงบไปแล้ว พอเราย้อนไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง

ถ้าตามความเป็นจริง มันจะปลดลือกจากรหัสกิเลสที่ละเอียดกว่า ถ้ากิเลสที่ละเอียดกว่ามันลือกมันไว้ ลือกคือว่าความล้งเลงสย ถ้ามันลือกแล้วมันสงบสย เอ๊ะ! มันทำอย่างไร แต่ด้วยจิตที่มันมีพื้นฐาน พื้นฐานจากโศดาบัน พื้นฐานจากจิตที่มันพิจารณากาย เวทนา จิต ธรรม ที่มันปล่อยมันปลดลือกมันมา มันเห็นของมัน

เวลามันขึ้นไปพิจารณาสภิกาคามรรค สภิกาคามรรค ถ้ามันจับขึ้นไป มันพิจารณาแล้วเพราะกิเลสมันเป็นนามธรรม กิเลสมันก็มีความละเอียดลึกซึ้งของมัน มันก็ต้องทำให้เราหลงกลมันทำนะ มันหลอกลวงหัวใจใจ หลอกลวงหัวใจที่ประพฤติปฏิบัติใช่ใหม่ นี่ที่เข้รห้สของมันแล้วกิเลสมันลือกของมันไว้อย่างนั้นนะ มันไม่ยอมให้เราเข้าไปรู้ ไม่ยอมให้เราเข้าไปเห็น ไม่ยอมให้เราเข้าไปถอดไปถอน

พอไปถอดไปถอน ก็ไปถอดไปถอน ก็ชีวิตของมัน ถอดถอนก็ตัวของมันใจ มันก็ต้องมีเล่ห์กลของมันโดยธรรมชาติของมันอยู่แล้วละ ถ้ามีเล่ห์มีกลโดยธรรมชาติของมัน แล้วเราพยายามสร้างสมบุญญูธิกาขึ้นมา เวลาสร้างศีล สมาธิ ปัญญา ที่มันละเอียดลึกซึ้งเข้าไป จนไปจับต้องได้ เห็นได้ มันเป็นข้อเท็จจริงได้ เพราะกิเลสที่ละเอียดกว่าโศดาบัน แต่มันยังหยาบกว่าอนาคามี หยาบกว่าอรหัตตมรรคนะ มันยังละเอียดกว่านั้นอีก ฉะนั้น เราพิจารณาซ้เข้าไปๆ พิจารณาไป นี้การต่อสู้

ฉะนั้น เวลาเราประพฤติปฏิบัติกัน จะล้มลุกคลุกคลานขนาดไหน ล้มลุกคลุกคลานเพราะกิเลสมันบิดเบือน กิเลสมันทำให้เราผิดพลาด เราจะต้องตั้งสติ สติของเรา ล้มลุกคลุกคลานนะ ถ้า

ล้มลุกคลุกคลาน เราก็ถอยออกมาทำความสงบของใจ สร้างฐานของเรา ฉะนั้น เวลาเราปฏิบัติ เรา
มีครูมีอาจารย์ มีครูบาอาจารย์เป็นที่พึ่ง

เวลาเราใช้ปัญญา หรือกิเลสเวลามันสร้างภาพ กิเลสมันบังเงา เราหัวบ่นนะ มันนึกไม่ทัน
ไง นึกก็นึกไม่ทัน นึกก็นึกไม่ออก เวลาทำขึ้นไปแล้วเราไม่เข้าใจว่าสิ่งนี้ควรเดินหน้าหรือสิ่งนี้ควร
ถอยหลัง ในการประพฤติปฏิบัตินะ เวลาถ้ากำลังของสมาธิ กำลังของปัญญามันดี สิ่งนี้เราต้อง
เหยียบคันเร่ง เราต้องรีบรุกหน้าเพื่อเข้าไปทำลายกิเลส แต่ถ้าเราทำไปแล้ว เราใช้กำลังของเรา
เราใช้ปัญญาของเรา มันเหนื่อยล้า พอเหนื่อยล้าขึ้นมา ถ้าเราไม่มีกำลังพอ กิเลสจะรุกกลับ ถ้า
กิเลสจะรุกกลับ เราจะยับยั้งอย่างไร เราจะมาพิกกับความสงบอย่างไร มันละล้าละลัง เห็นไหม

ในวิธีการ ในการประพฤติปฏิบัติ มันมีรุกและมีรับ ถ้าเวลาเราจะรับ เราจะรับอย่างไรที่จะ
ไม่ให้จิตใจเราให้มันเสียฐาน ให้จิตใจของเราล้มลุกคลุกคลาน เราจะรับอย่างไร? ก็รับด้วยมีสติใจ
ถ้าเราผิดพลาดครั้งแล้วครั้งเล่า เวลาปฏิบัติต่อไป มันจะมีเหตุมีผล เพราะเราเคยผิดพลาด เราเคย
เสียท่าในกรณีใด เราจะหาวิธีการที่เราจะรับให้ได้ ถ้ารับให้ได้ นี่ฝึกหัดอย่างนี้

สิ่งที่รหัสกิเลสที่มันได้ลือกไว้ เราพิจารณาไป มันจะปลดลือกไปเป็นขั้นเป็นตอนๆ
พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า เหมือนกัน คำว่า “เหมือนกัน” ขั้นอย่างหยาบ ขั้นอย่างกลาง ขั้นอย่าง
ละเอียด เวลาเราพิจารณาไปนี่มันมีเล่ห์กลแตกต่างกัน พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า ถึงที่สุด ถ้ามันทำลาย
กันนะ สิ่งที่ว่ากามราคะ ปฏิฆะมันอ่อนลง โลกนี้ราบหมด คำว่า “ราบ” มันปล่อยวางไป วางมาก

เวลาทุกข์ ทุกข์จนแสนเข็ญนะ เวลามันมหัศจรรย์กับผลงานของเรา มันเว้งว้างไปหมดนะ
จิตใจเบามาก ร่างกายเบา มีความเข้มข้น มันอ้อมอกอ้อมใจ มันอยู่กับผลงานของเรา นี่ปัจจุตัง รู้
จำเพาะตน และครูบาอาจารย์รู้กับเราได้ เพราะครูบาอาจารย์ท่านเคยประพฤติปฏิบัติในการต่อสู้
กับกิเลสแต่ละขั้นแต่ละตอน

กิเลสนะ มันเป็นนามธรรม กิเลส อวิชชา พอพญามาร พอของมันอยู่ในจิตใต้สำนึก มันอยู่
กับใจนี้มาตลอด มันพาดวงใจดวงนี้เวียนเกิดเวียนตายมาตลอด ฉะนั้น เวลาเราเกิดมาในชาติ
ปัจจุบันนี้ แล้วเรามีความมั่นใจในพุทธศาสนา เรามีความเชื่อในพุทธศาสนา เรามีการกระทำขึ้นมา
ในพุทธศาสนา แล้วเราได้ผลขึ้นมาในหัวใจของเรา

ถ้าเราได้ผลขึ้นมาในหัวใจของเรา อรูปธรรมตั้งแต่ขั้นที่ ๑ แล้วประพฤติปฏิบัติขึ้นมา กำลังพิจารณากัน กำลังแยกแยะกัน มันปล่อยวาง มันมีความสุข มันมีความเข้มข้นของมันนะ พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ เวลามันขาด โลกนี้ราบหมด โลกนี้ราบ มันราบที่ไหน? มันราบเพราะมัน ถอดถอนอุปาทานไป กามราคะ ปฏิฆะอ่อนลง ถ้ามันอ่อนลง มันเป็นจริงอย่างไร? นี่ไง จอของ ธรรมไม่คำหрок

แต่ถ้ามันเข้รห้สไวนะ จอของธรรมนี้คำมีด คำมีดเพราะอะไร เพราะมันเป็นอีกมิติหนึ่งที่ จิตนี้มันจะไปรู้ได้ แต่มันไปยึดติดความรู้ของเรา ยึดติดสิ่งที่ครูบาอาจารย์ได้สั่งสมอง ได้สั่งหัวไว้ ว่าเราปฏิบัติอย่างนี้มันเป็นวิปัสสนา มันเป็นวิปัสสนา

แต่เวลาถ้าเราจะเข้รห้สขึ้นมาเพื่อสั่งสมนะ เวลาเข้รห้สโดยคำบริกรรม เข้รห้สโดยสม ถกรรมฐาน เข้รห้สโดยครูบาอาจารย์ที่ท่านสอน เข้รห้สมาเพื่อให้มันมันคง เพื่อให้มันแข็งแรง เพื่อให้มันมีวุฒิภาวะ แล้วพอมันพิจารณาไป คนที่มันคง คนที่มีวุฒิภาวะ เวลาปฏิบัติไป เขาทำของ เขาได้ เขาจะรู้ของเขาเองว่ามันสมควรเมื่อไหร่ที่มันจะปลดปล่อยตัวมัน แล้วมันจะเป็นปัญญาที่เป็น วิปัสสนาญาณที่เข้าไปชำระกิเลส มันเป็นอีกมิติหนึ่งไง

ถ้าเข้รห้สไว้ตายตัว มันก็เป็นเรื่องโลกๆ มันไปไหนไม่ได้หрок แต่เวลาเป็นเรื่องโลกๆ แต่โลกที่มีศักยภาพ โลกที่มีพลังงาน โลกที่รวมตัวเป็นเอกัคคตารมณั์ โลกที่มันตั้งมันขึ้นมา แล้ว มันออกไปวิปัสสนาเพื่อมันจะล้างโลก มันจะทำลายโลก โลกคือโลกที่อยู่ในหัวใจของเรา มันทำของ มันขึ้นมา เพราะอะไร เพราะมีครูบาอาจารย์เป็นคนชี้แนะ

แล้วเวลาเราปฏิบัติไป เราเห็นจริง เวลาสังโยชน์ขาด มันรู้มันเห็นสังโยชน์ขาด ระหว่าง ความคิดโลกเป็นแบบใด แล้วเวลาสังโยชน์ขาด ปัญญา มันลึกซึ้งอย่างไร ปัญญาที่มันเกิดขึ้นมา ปัญญาที่มันเป็นมรรคญาณ ปัญญาที่มันเป็นสังขธรรม เวลาปัญญาที่เป็นธรรมจักร ที่ว่าเวลามันวน กลับมา มันหมุนกลับมา ปัญญาที่มันหมุนกลับมา มันไม่ใช่กงจักร มันเป็นธรรมจักรที่หมุน กลับมา หมุนกลับมาชำระล้างนี้ นี่มันแตกต่างอย่างไร

ปัญญาแบบโลกที่รห้สมันลือกไว้ ใครก็รู้ได้ แล้วปฏิบัติไปมันตั้งแต่หยาบละเอียด อย่าง หยาบ อย่างกลาง อย่างละเอียด มันก็อยู่ในวงของโลกนั้นแหละ ในวงของโลก มันเข้าไม่ถึงธรรม นี้จอของธรรมถึงมีดบอด ถึงคำมีดใจ แต่ถ้าเราปฏิบัติขึ้นมาเป็นความจริงขึ้นมา จอของธรรมมัน สว่างไสว มันรับได้ จอของธรรมมันจะเกิดขึ้นมาในจอของใจ เพราะใจเรามันเป็นขึ้นมา มัน

ซาบซ้ง พอมันซาบซ้ง มันรู้ได้เฉพาะใจที่เป็น ใจที่ประพฤติปฏิบัติมา ที่รู้จริง มันจะรู้จริงเห็นจริง ซ้งมา

แต่ถ้าจิตใจที่มันยังไม่เป็นซ้งมา มันก็ซ้งเชื่อตามๆ กันมา เห็นใหม่ เชื่อตามๆ กันมา เชื่อ ตามทฤษฎีมานะ ทฤษฎีที่ว่าสิ่งนี้เป็นพุทธพจน์ สิ่งนี้เป็นคุณธรรม สิ่งนี้เป็นความจริง มันเชื่อซ้งมา เป็นพุทธพจน์ พระไตรปิฎก ธรรมและวินัยมันเป็นศาสดาของเราอยู่แล้ว แต่เวลาปฏิบัติซ้งมา ถ้า เป็นความจริงซ้งมา มันซ้งระล้งเข้าไปในหัวใจ เวลามันสำรอกกิเลสออก มันถึง “มันเหมือนกัน มันเหมือนกัน” โดยหัวใจที่มีคุณค่าเหมือนกัน

แต่ถ้าเราเชื่อของเรา มันเหมือนกันโดยกรอบ เหมือนกันโดยโลก เหมือนกันโดยรหัส แล้วล็อกกันไว้อย่างนั้นนะ แล้วภูมิอกภูมิใจกันมาก แต่เราปฏิบัติ คนปฏิบัติ ใจที่ปฏิบัติมันรู้มัน จริง มันเศร้าใจ มันเศร้าใจจะว่า ถ้าเป็นความจริง มันเป็นแบบนั้น

เวลามันเป็นจริง โลกนี้ราบหมด มันรู้มันเห็นของมัน มันลึกซ้งของมัน แล้วพุดกับโลกนะ คูติ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสวยวิมุตติสุข “จะสอนโลกเขาได้อย่างไรหนอ จะสอน โลกได้อย่างไรหนอ” คำว่า “สอนโลก” นั่นคือความรำพึงซ้งมาในใจ แต่เวลาองค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการอยู่ ท่านสอนอยู่แล้วละ ท่านสอนด้วยอนาคตังสญาณของท่านว่า ผู้ใดควรรู้ได้ขนาดไหน ถ้าควรรู้ได้แบบศีลธรรมจริยธรรมก็รู้แบบโลก รู้แบบโลกก็ให้เขาสร้าง สมบุญญานุการของเขาไป เพราะว่าเขาจะรู้ละเอียดมากไปกว่านี้ไม่ได้ แต่ถ้าผู้ที่รู้ได้ องค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า อนาคตังสญาณ จะไปเออองค้้นก่อน เพื่อให้ใจดวงนั้นได้สัมผัส ให้ใจดวง นั้นเป็นธรรมซ้งมา ฉะนั้น สิ่งนี้เป็นคตธรรม

แต่เวลาเราปฏิบัติซ้งมา โลกนี้มันราบ โลกนี้ราบหมด มันมีความสุขของมัน เห็นใหม่ ถ้า ไม่มีครูบาอาจารย์ หรือไม่มีหลักมีเกณฑ์ เราเอง อำนาจวาสนามันจะก้าวเดินต่อไปอย่างไร ถ้ามัน จะก้าวเดินนะ มันต้องตั้งสติ ให้สติ ให้สมาธิมันเข้มแข็งซ้งขึ้นเพื่อจะปลดล็อก ปลดล็อกจากสภิกาคา มรรคสู่อานามรรค ถ้ามันปลดล็อกไม่ได้ มันจะก้าวถ่วงซ้งไป สิ่งที่จะก้าวถ่วงซ้งไป สิ่งที่อยู่ ความละเอียด ถ้าจะปลดล็อกได้ต้องเป็นมหาสติ มหาปัญญา

คำว่า “มหาสติ มหาปัญญา” เพราะซ้งอย่างหยาบ ซ้งอย่างกลาง ซ้งอย่างละเอียด กาย นอก กายใน กายในกาย กายในกายนี้เป็นกายอสุภะ ถ้าจิตมันละเอียดลึกซ้ง มันจะเป็นอสุภะ สิ่งที่เป็นอสุภะนะ ถ้ามันจับได้ ถ้ามันจับไม่ได้ อสุภะอยู่ที่ไหน มันก็ว่างเปล่าอยู่อย่างนั้นไง มันก็เว้ง

ว้าง จิตจะเว้งว้าง มีกำลังของมัน เพราะเราได้ทำลายอุปาทาน ทำลายสักกายทิฐิ ทำลายอุปาทาน เข้ามา จิตใจมันถึงมีพื้นฐานให้มันเว้งว้าง เว้งว้าง

แต่เพราะกิเลสอันละเอียดมันได้ลือกของมันไว้ ก็เลยเว้งว้างอยู่อย่างนั้นนะ มันหาไม่เจอ มันจะจับต้องอย่างใด เราจะบอกว่า กาย เวทนา จิต ธรรม ใครๆ ก็รู้ได้ รู้ได้โดยทฤษฎี รู้ได้โดย โลก แต่มันไม่รู้ได้โดยธรรม ถ้ารู้ได้โดยธรรมนะ เราทำความสงบ จิตใจเราสงบเข้ามาแล้วออกใช้ ปัญญา ถ้าออกใช้ปัญญานะ ถ้าจิตสงบ มันจับกายได้ มันจะเป็นอิสระ ถ้าจิตมันสงบแล้ว มันจับ จันท์ได้ คือมันเป็นนามธรรม มันเป็นกามราคะ

ถ้าเป็นกามราคะ มันจะพิจารณาอย่างใด ถ้ามันพิจารณา เห็นใหม่ มันล้้มลुकลुकกลานใจ เพราะว่าอะไร เพราะกิเลสมันลือกของมันไว้ ลือกสิ่งทีกิเลสมันละเอียด มันลือกของมัน ลือกคือ ความเชื่อ ลือกคือความรู้ ลือกคือความเห็น เพราะมันมีอยู่แล้ว อวิชามันมีอยู่แล้ว ความไม่รู้มันมี อยู่แล้ว มันลือกของมันไว้ แล้วเราจะปลดลือกอย่างไร

ถ้าเราปลดลือก เห็นใหม่ มหาสติ มหาปัญญา ถ้ามันจับได้ มันพิจารณาแล้วมันแยกแยะ ของมัน แยกไป แยกซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ นะ สิ่งทีมันลือกไว้ใช้ใหม่ว่สิ่งนี้เป็นธรรม เพราะเรา คาดหมายว่ธรรมมันจะละเอียดลือกซึ่งอย่างใดก็แล้วแต่ มันจะว่างขนาดไหน ความว่างนี้ใครๆ ก็ สร้างได้ นี่ข้างนอกมันว่าง แต่ใจไม่เคยว่างเลย ความรู้สึกนึกคิดว่าง ความรู้สึกนึกคิดปล่อย เพราะ สติปัญญามันทัน

“สิ่งนี้มันเป็นความว่างๆ สิ่งนี้มันปล่อยแล้ว นี่เป็นธรรมแล้ว นี่เข้าใจแล้ว” สิ่งทีรห้สมันลือก อกไว้มันเป็นอย่างนี้ มันมีอยู่แล้วไง มันลือกสิ่งนี้ไว้เพื่อจะพยายามให้เราเชื่อ เพื่อพยายามให้จิต ดวงนี้อยู่ในอำนาจของมัน เพื่อให้จิตดวงนี้ไม่ก้าวหน้าต่อไป

แต่ถ้ามีสติมีปัญญา เราพยายามฝึกฝน พยายามฝึกหัด เพื่อให้เป็นปัจจุบัน ถ้ามันเป็น ปัจจุบัน มันจะเริ่มปลดลือกมาเรื่อยๆ ปลดลือกมาเรื่อยๆ ถ้ามันเป็นปัจจุบัน ถึงมรรคสามัคคี เวลา มันรวมตัว มันสมุจเฉทปหาน มันขาด มันครั้น! ในหัวใจ มันทำไมเป็นอย่างนั้นล่ะ? มันเป็นแบบ นั้นเพราะเราได้ฝึกฝน เราได้ใช้ปัญญาแยกแยะ แยกแยะสิ่งทีเป็นกามราคะ

สิ่งที่เป็นกามราคะนะ ปฏิฆะ กามราคะมันอยู่ในหัวใจ มันมีของมัน เวลาเข้าไปเผชิญกับตัวมันเอง มันไปอีกเรื่องหนึ่งนะ แต่ถ้าเป็นปุถุชน เรื่องนี้ไปอยู่จิตใต้สำนึก มันมีความต้องการ มันมีความแสวงหาในใจของมันแล้ว มันออกมาเป็นสัญชาตญาณของมนุษย์

แต่ถ้าเวลาเข้าไปแล้วนะ ตัวมันเป็น! ตัวมันเป็น! มันไม่ใช่สัญชาตญาณ มันไม่ใช่เรื่องของร่างกายเลย มันเป็นเรื่องของจิตใจทั้งหมด ถ้าเป็นเรื่องของจิตใจทั้งหมด เวลาพิจารณาเข้าไป เป็นอสุภะๆ อสุภะเพราะจิตใจมันเป็นธรรม จิตใจคือมีสมาธิ เวลาที่มีสมาธิ จับอสุภะ จับกายในกายมาพิจารณา มันก็เป็นอสุภะ มันก็เข้มของมัน มันมีสิ่งใด มันสะเทือนหัวใจ มันสะเทือนนี้มันเป็นการฝึกหัดๆ จนถ้ามันปล่อยหมด ปล่อยหมด ปล่อยไปไหน นี่ไง รหัสที่ละเอียดนะ

มันละเอียดลึกซึ้งนะ รหัสที่ละเอียด มันเอาธรรมของพระพุทธเจ้ามาตีแผ่เลย แล้วบอกมันเป็นอย่างนี้ อสุภะมันปล่อยอย่างนี้ มันเป็นเรื่องจริงอย่างนี้ นี่รหัสที่มันลึกลับๆ ลึกลับๆ ที่มันลึกลับไว้ มันก็มีความละเอียดลึกซึ้งของมัน แล้วมหาสติ มหาปัญญา ปัญญาใหญ่ ปัญญาที่ลึกซึ้ง ปัญญาที่กว้างขวาง ปัญญาที่จับกามราคะมาตีแผ่ ตีแผ่ให้มันเห็นตามความเป็นจริงใจ นี่มันมีการฝึกซ้อมจนชำนาญขึ้น ละเอียดขึ้น ลึกลับขึ้น จับต้องสิ่งใด มันจับต้อง มันจะไวมาก มันจะพิจารณาของมัน แล้วมันละเอียดลึกซึ้ง ละเอียดลึกซึ้งจนมีความชำนาญ มีความชำนาญพิจารณาซ้ำพิจารณาซาก

เพราะสิ่งของหยาบๆ เราเข้าใจได้ง่ายๆ สิ่งทีละเอียด เชื่อโรค มองด้วยสายตาไม่เห็น เขาจะใช้กล้องจุลทรรศน์พิสูจน์ นี่ก็เหมือนกัน มหาสติ มหาปัญญา จิตที่มันละเอียดลึกซึ้ง มันพิจารณาของมัน แยกแยะของมัน พิจารณาของมันจนชำนาญขึ้นๆ จนมันถึงที่สุด มันเข้ามาถึงตัวเรานะ จิตกับขันธ จิตกับทุกอย่างมันเป็นอันเดียวกัน แล้วมันอันเดียวกัน แล้วพร้อมกับมรรคญาณที่เข้ามา มันทำลายกันอย่างไร

ถ้ามันทำลาย เห็นใหม่ เวลา กามราคะ ปฏิฆะมันขาดออกไปจากใจ เวลามันขาดออกไปจากใจ ครึ้น! ในหัวใจนะ ถ้าครึ้น! ในหัวใจ เวลาที่กิเลสมันลึกลับความละเอียดนี้ไว้ มันทำลายด้วยสัจจะ ทำลายด้วยปัจจุบันที่เข้ามาถึงใจพร้อมกัน ทำลายในดวงใจเดียวกัน มันเข้ามาถึงจุดศูนย์กลางใจ พอจะเข้าไปถึงจุดศูนย์กลางได้ เข้าไปถึงตัวตนของกามราคะได้ แล้วทำลายตัวมัน

พอทำลายตัวมัน เห็นใหม่ ละเอียดกว่านี้อีกเยอะมาก สิ่งทีมันเป็นเศษส่วนที่เหลือ พิจารณาซ้ำๆๆ มันก็ปลดลึกลับของมันไปเรื่อยถึงที่สุด ข้างนอกนี้ว่างหมด ปลดลึกลับจนสิ่งทีว่าเป็นเรื่องโลก กามราคะ ปฏิฆะต่างๆ ปลดลึกลับมาหมดเลย เหลือแต่ตัวมัน เหลือแต่ตัวมันนะ ถ้าเหลือตัวมัน

ไม่มีใคร เห็นไหม คุณิ เวลารห้สที่เข้ลือกไว้เป็นพลังงานจากข้างนอก แล้วเราจะต้องสร้างสมของ เรามาด้วยรห้ส ให้ก้ล้งไฟ ๑๑๐ ๒๒๐ ให้มันเต็มจำนวนของมัน แล้วเราก้ทำลายล้างเข้มา

จนถึงที่สุด จิตเดิมแท้ที่ฟ่องใส กลับเป็นตัวเป็นพลังงานอันนั้น พลังงานนั้น ไฟฟ้าเราเข้สู่ โรงงาน มันถึงเกิดกิจกรรมอะไรขึ้นมา ฉะนั้น พอเราทำลายโรงงานต่างๆ ทั้งหมด ทำลายทุกอย่างหมดสิ้น มันเหลือแต่พลังงานไฟฟ้านั้นเท่านั้น “จิตเดิมแท้ที่ฟ่องใส จิตเดิมแท้ที่หมองไปด้วย อุปกิเลส” จิตเดิมแท้ที่ฟ่องใส เห็นไหม มันทำลายสิ่งต่างๆ เข้มาจนเหลือแต่ตัวมันนะ เหลือแต่ พลังงานอันนั้น

นี่ไง ที่ว่าเราเข้รห้สลือกกันมา แต่ันั้นเป็นตัวมันเองเลย ตัวมันเองเลย หลอกตัวมันเองเลย แล้วเราจะรู้ได้้อย่างไรว่าตัวมันเองอยู่ที่ไหน มันละเอียดค้อย่างนี้ไง สิ่งทีธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ว่าถึงที่สุดแล้ว “จะสอนใครได้หนอ จะสอนใครได้หนอ” นี่มันละเอียดเข้มาอย่างนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงว่าจะสอนได้ค้อย่างใด

ฉะนั้น เวลาที่จิตใจของเรา ถ้าเราพัฒนาขึ้นมา เราปฏิบัติของเราขึ้นมา จอของธรรมสว่าง ขึ้นมาบ่อยครั้งเข้ๆ ตั้งแต่โสคาบัน สกิทาคามี อนาคามี จอของธรรมทั้งนั้นนะ ระหว่างเรื่องโลก เราก็คิดมากับโลก แต่ใจเราเป็นธรรมๆ ขึ้นมา เป็นชั้นๆ ขึ้นมา ธรรมสว่างไสว ธรรมขึ้นมา ว่างหมดๆ แล้วตัวจิตมันเป็นค้อย่างไร แล้วตัวจิตเดิมแท้เป็นค้อย่างไร ปฏิสนธิจิตมันเป็นค้อย่างไร

ถ้าปฏิสนธิจิต นี่ไง อิทธิปุจยตา สิ่งทีมันเกิด สิ่งนี้มันถึงมีสิ่งนี้ มันมีในตัวมันเองหมด ไม่ต้องสิ่งข้างนอกหรือค ตัวมันเองมีครบกระบวนการของมัน แต่มันไม่ใช่ขันธิ์ มันเป็นพลังงาน แล้วพลังงานนี้ไง อวิชชาปุจยยา สงขารา สงขาราปุจยยา วิญญูณั ปัจจยาการที่ทีมันมีของมัน มันมีตัวมันเอง ตัวเดิมแท้มันอยู่ในตัวมันเอง แล้วตัวมันเองมันก็หมุนโดยตัวมันเอง

แล้วมันไม่ต้องอาศัยใครเลย มันไม่อาศัยอะไรทีมันแสดงออกเลย ตัวมันเองแสดงออกตัวมันเอง เดียวก้เสร้าหมอง เดียวก้ฟ่องใส เดียวก้เฉา เดียวก้เหงา เดียวก้...นี่ตัวมันเองอยู่กับตัวมันเอง แล้วรห้สค้อย่างนี้มันเป็นตัวมันเองอยู่แล้ว แล้วทำค้อย่างไร คลันอันนี้มันเป็นค้อย่างนี้ แล้วรห้สทีเรากลดลือกๆ มาจากตัวคลัน ตัวทีมันยังมีพลังงานของมัน ทำค้อย่างไร

ถ้ามันเป็นอัตโนมติ คำว่า “เป็นอัตโนมติ” มันเป็นอยู่ของมันค้อย่างนั้น ฉะนั้น มหาสติ มหาปัญญา มันชำระล้างกองทัพต่างๆ เข้มา เข้วิญญูการมันต้องสมบูรณัในตัวของมัน ถ้าสมบูรณัในตัว

ของมัน มันถึงจะย้อนกลับ ถ้ามันย้อนกลับตัวมันได้ พอมันจับได้ น้ือรห้ตมรรค สิ่งที่เป็น
 อรห้ตมรรค มันจะย้อนจับเข้าไปในตัวของมัน พอย้อนกลับเข้าไปในตัวของมัน สิ่งนี้มันจะ
 นุ่มนวล มันจะละเอียดอ่อน มันใช้สิ่งใดที่หยาบ ใช้สิ่งใดที่เป็นรห้ส เป็นต่างๆ มันหยาบเกินไป
 แล้ว

สิ่งที่เป็นพลังงานเฉยๆ แล้วพลังงานมันก็ย้อนกลับเข้าไปสู่ตัวของมัน มันทำลายในตัวมัน
 เอง พอมันทำลายตัวมันเองโดยที่สิ้นสุด พลังงานนั้น มรรคนั้น สรรพสิ่งในนั้นดับไปพร้อมกัน
 อวิชา ความไม่รู้จบสิ้น เพราะมันไม่รู้ตัวมันเอง มันถึงได้วุ่นวาย มันถึงได้สร้างสมทุกข์ๆ ยากๆ
 สร้างสมขึ้นมา แล้วก็มีเวรมีกรรม เวียนไปตลอด

แต่พอเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาด้วยข้อเท็จจริง ด้วยเรามีครูมีอาจารย์ ทำตามความเป็นจริง
 ในเมื่อสิ่งที่เป็นโลกมันก็มี สิ่งที่เป็นธรรมก็มี เราเกิดมาเราก็เกิดมาโดยโลก แต่เวลาปฏิบัติ เรา
 ปฏิบัติธรรม เรามีครูบาอาจารย์ที่ปฏิบัติที่ท่านได้พิสูจน์ตรวจสอบมาก่อนหน้าเรา ท่านมีหลักมี
 เกณฑ์ ท่านสามารถบอกเคล็ด บอกวิธีการ บอกการกระทำให้เราก้าวเดินของเราขึ้นมาได้ แล้วเรา
 ปฏิบัติขึ้นมา เรารู้จริงเห็นจริงขึ้นมา มันซาบซึ้ง

มันซาบซึ้งว่า ชีวิตนี้เกิดมาไม่สูญเปล่า การปฏิบัติของเรา ปฏิบัติแล้วมันไม่ใช่ปฏิบัติโดยที่
 ไม่มีเหตุไม่มีผล ไม่ใช่ปฏิบัติแบบมีคบอด ไม่ใช่ปฏิบัติโดยที่ไม่รู้ต้นสายปลายเหตุ แล้วปฏิบัติกัน
 ไปโดยให้อวิชามันลือกของมัน แล้วก็บ้าบอคอแตกไปกับเรื่องโลกๆ เขา แต่ถ้าเราทำขึ้นมา มัน
 ลึกซึ้งจนพูดกับเขาไม่รู้เรื่องหรือ แต่เราจะพูดกับครูบาอาจารย์ของเราได้รู้เรื่อง ถ้าจิตมันเป็น
 พลังงานของมัน เวลามันย้อนกลับขึ้นมา มันรู้ตัว รู้เห็นของมัน แล้วมันละเอียดลึกซึ้งของมัน

สิ่งที่เป็นมรรคญาณที่มันเข้าไปทำลายตัวมันเอง ทำลายถึงสิ้นกระบวนการของมัน จบสิ้น
 ถ้าจบสิ้นได้ เราจะรู้ เราจะเห็น แล้วเห็นกับโลกนะ เวลาโลกเขาทำกัน โลกที่เขาทำกัน อยู่ที่ว่า
 พุทธพจน์ๆ โดยเข้รห้สของเขาไว้ แล้วเราจะรู้ว่าสิ่งนั้นมันถึงว่าเป็นโลก สิ่งที่เป็นธรรม เป็น
 ธรรมต้องเป็นสังขธรรม สังขธรรมมีหนึ่งเดียว ถ้าสังขธรรมมีหนึ่งเดียวนะ ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่
 ธรรม เขาจะเข้ามาสู่สังขจะความจริงอันนั้น ถ้าเข้ามาสู่สังขจะความจริงอันนั้น

เห็นไหม กาลามสูตร ไม่ให้เชื่อใคร ถ้าความจริงอันนั้นกับความจริงอันนั้นมันประสานกัน
 มันจะมีความโต้แย้งอย่างใด มันจะมีสิ่งใดที่เข้ามาโต้แย้ง สิ่งใดที่เข้ามาว่าสิ่งนั้นไม่เป็นความจริง

ถ้าเป็นความจริงมันก็คือความจริงใจ ถ้าความจริงเกิดขึ้นมากับใจดวงนั้น แล้วมันพัฒนาของมัน
ขึ้นไปเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป โสดาบัน สกิทาคามี อนาคามี จนถึงสิ้นกิเลส

พอสิ้นกิเลสไปแล้ว กิเลสไม่อยู่กับใจดวงนั้น สิ่งที่เป็นธรรมชาติอันนั้นจะเป็นประโยชน์
ประโยชน์เพราะเป็นการยืนยันว่ามรรคผลนิพพานยังมีอยู่จริง การประพฤติปฏิบัติ ผู้ใดปฏิบัติ
ธรรมสมควรแก่ธรรม เขาจะได้ผลของเขาจริงๆ ไม่มีกาล ไม่มีเวลา สิ่งที่เป็นจริงก็คือเป็นจริงอยู่
วันยังค่ำ ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม โลกนี้จะไม่ว่างจากพระอรหันต์เลย เอวัง